

Περιηγητικές αναπαραστάσεις του τοπίου της Σπάρτης

Το τοπίο στη λογοτεχνία

Νίκος Καζαντζάκης, «Ένα ταξίδι εις την Πελοπόννησον, 15^{ov}: Τα ερείπια της Σπάρτης (β' μέρος)», *Η Καθημερινή*, 26/11/1937.

«...Ο γέρο ποιητής το χρέος του σημερινού ανθρώπου· η δωρική αντίληψη της ζωής· ο πόλεμος.

Κανένα μέρος της γης δεν είναι πιο συγχρονισμένο από τούτη εδώ τη λαγκάδα, όπου μια φορά κ' ένα καιρό επιχείρησε μια ράτσα να φτιάξει ένα διαφορετικό τύπο ανθρώπου. Απ' όλους τους σκοπούς που μπορούμε να δώσουμε σε μία ζωή, οι Σπαρτιάτες διάλεξαν τον πιο αυστηρό.

Ένα ζώο δυνατό πρέπει να είναι ο άνθρωπος, καμωμένο για τις κούρσες. Λιγνό, άγρυπνο, σκληρό, με κουλουριαστή σαν ελατήριο τη δύναμή του, έτοιμο κάθε στιγμή να χυμήσει. Από τη στιγμή της σύλληψης –και πριν– έως το θάνατο αγρυπνούσε απάνω από τους ανθρώπους ο ανήλεος σκοπός. Δεν επέτρεπε μήτε μια στιγμή τρυφεράδα και γλύκα. Η Αφροδίτη ήταν ένοπλη κ' η ηδονή δύσκολος άθλος. Ο έρωτας ήταν αποτέλεσμα πάλης και νίκης. Το παιδί μια πέτρα στα ζωντανά μουράγια της πατρίδας. Οι έφηβοι γυμνώνονταν, θυσίαζαν σκύλους στο θεό του πολέμου, τον Ενυάλιο, που του είχαν δεμένα τα πόδια να μη φύγει ποτέ του από τη Σπάρτη. Έπεφταν απάνω στους είλωτες και τους σκότωναν για να συνηθίσει το χέρι τους. Χορός, τραγούδι, μουσική –μα μονάχα όσο χρειάζεται για τις ανάγκες του πολέμου. Άτομο δεν υπάρχει. Ατομική χαρά δεν υπάρχει μήτε ελευθερία. Η ζωή είναι ένα άγριο κυνήγι· βγαίνεις να κυνηγήσεις και ο κόσμος με μιας χωρίζεται σε δύο: σε θηράματα και σε θηρευτές, σε οργανισμούς που σκοτώνονται και σε οργανισμούς που σκοτώνουν.

Κάθε τόσο ξαναγυρίζει ρυθμικά στη γη μια τέτοια σκληρή ανάγκη. Η ζωή σίγουρα δεν είναι μονάχα κυνήγι· είναι και χαρά και ανάπαυση και γλύκα· Ομορφιά και χαμόγελο· καλωσύνη. Μα σε ωρισμένες ιστορικές στιγμές είναι μονάχα κυνήγι. μπήκαμε σε μια τέτοια κυνηγετική στιγμή. Μερικές ράτσες το ένοιωσαν και τινάχτηκαν απάνω. Μερικοί άνθρωποι το ένοιωσαν και φωνάζουν όπως οι βίγλες: στ' άρματα!

Ο γέρο σύντροφός μου σα να κατάλαβε τι συλλογιζόμουν κοιτάζοντας τον Ταϋγετο.

[...]

-Ειρήνη! Ειρήνη! Μα η ζωή ακολουθεί δικούς της νόμους, σκοτεινούς, που φαντάζουν κατώτεροι από την αρετή του ανθρώπου. Τραγικός είναι ο πόλεμος, τραγική είναι η ζωή, ο έρωτας, η ψυχή του ανθρώπου. Ζούμε μέσα στην αγωνία, την αμαρτία, την αβεβαιότητα. Μαχόμαστε να αρπάξουμε ό, τι μπορούμε από τα αιματηρά αυτά στοιχεία και να τα κάνουμε πνεύμα.

Βλέπουμε λίγο διάστημα. Τα μάτια μας δεν μπορούν να αγκαλιάσουν πολλούς λαούς μαζί, πολλούς αιώνες μαζί. Γι' αυτό βλέπουμε πάντα ασυναρτησία, χαμένες προσπάθειες, άγονους πολέμους. [...] Και να, η κρίσιμη ώρα φτάνει του έρωτα. Το ζώο ξοδεύει μονομιάς στην ερωτική ανήλεη στιγμή όλη του τη θησαυρισμένη δύναμη για το γένος.

Ο πόλεμος είναι μια τεράστια ερωτική στιγμή. Δε σμίγουν πια εδώ δύο άτομα για να δημιουργήσουν ένα παιδί. Σμίγουν δυο μεγάλοι στρατοί. Ο ένας σφηνώνεται στον άλλο μέσα στα αίματα και στις κραυγές. Πάντα ο ένας είναι ο άντρας που κρατάει το νέο σπέρμα· ο άλλος είναι η γυναίκα που δέχεται κλαίγοντας, υποταγμένη και θρέφει με το αίμα της το σπέρμα του νικητή.

Ο πόλεμος είναι ο νόμιμος άρχοντας του καιρού μας. Ας εκτελέσουμε με γενναιότητα τη θητεία μας.»